

МІНІСТЕРСТВО
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ)
№1(17)
Том 1**

Мелітополь, 2012

5. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: Навчальний посібник/ Тарасенко Н.В. – Львів: «Новий світ - 2000», 2004. – 344 с.

УДК: 332.122:338.432

*Застрожнікова І. В., канд. держ. упр., ст. викладач,
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій
Мелітопольський відокремлений підрозділ*

НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. У статті визначено основні напрямки державного регулювання сільського господарства Запорізької області.

Ключові слова: державне регулювання, сільське господарство, інструменти державного регулювання, напрямки державного регулювання.

Постановка проблеми. Питання про ступінь участі держави в регулюванні економіки представляє одну із самих актуальних і дискусійних проблем в економіці. Дана проблема характерна для всіх галузей економіки, але найбільше гостро вона проявляється в аграрному секторі, у чинність особливостей відтворювального процесу в сільському господарстві. Існуючі форми й способи державного регулювання аграрного сектора в більшості випадків виявляються неефективними. У зв'язку з цим, питання дослідження державного регулювання сільського господарства, як центральної ланки аграрного виробництва та виявлення шляхів його ефективності, є досить актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням державного регулювання аграрного сектора економіки приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні учені. Серед українських авторів слід виділити О. Амосова, Г. Андрусенка, Л. Анічина, О. Дація, А. Дегтяря, О. Іваницької, М. Корецького, М. Кропивка, М. Латиніна, П. Макаренка, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, Г. Мостового, О. Мордвінова, П. Саблука, Ю. Ульяновченка. Серед зарубіжних можна назвати І. Алтухова, Ю. Баландіна, М. Бакетта, Д. Ваніна, І. Крячкова, О. Чайнова та інших. Проте, незважаючи на великий інтерес дослідників до

зазначених питань, значна частина їх вивчена не достатньо. Не вирішені численні питання методологічного й концептуального характеру, пов'язані з дослідженням ефективної діяльності держави та критеріїв регулювання розвитку сільського господарства.

Ціль роботи. Визначити основні напрямки та інструменти державного регулювання сільського господарства. Дослідити стан державного регулювання сільського господарства Запорізької області.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні основними напрямками діяльності Уряду України щодо забезпечення управління сільським господарством визначено: вироблення стратегічного курсу виконавчої влади щодо здійснення аграрної політики держави; розробка проектів законодавчих актів та підзаконної нормативно-правової бази щодо забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки; спрямування і координація діяльності органів виконавчої влади по реалізації політичного курсу держави у галузі с-г виробництва.

Особливо важливими функціями державного управління щодо аграрного сектора економіки України є створення таких умов, які будуть не лише стимулювати кожного виробника реагувати на запити споживачів, але й примушувати його пристосовуватися до платоспроможного попиту, своєчасно регулювати обсяги і структуру виробництва, удосконалювати споживчі властивості харчових продуктів. Досягненню цієї мети має сприяти реформування цінового механізму в аграрному секторі: ціни повинні відображати рівень суспільної корисності продукту, взаємодіяти із системою нецінових важелів державної підтримки сільського господарства.

Одним з важливих інструментів підтримки та регулювання діяльності зі сторони держави сільськогосподарським товаровиробникам є податкова система. Вона виступає в якості певного регулятора державного впливу на виробництво продукції сільського господарства та розвитку ринкових відносин і покликана виконувати три головні функції:

- 1) Фіскальну – вилучення коштів для поповнення бюджету;

2) Стимулюючу – створення сприятливих умов для розвитку виробництва продукції та надання послуг;

3) Регулюючу – втримання небажаних напрямків виробництва та пригнічення спекулятивної активності.

З методологічної точки зору для аналізу виконання цих функцій податкової системі потрібно провести їх класифікацію виходячи із бази оподаткування. За цією ознакою сьогодні виділяють:

1) Прямі податки – на землю та прибуток; на майно; прибутковий податок з фізичних осіб, які безпосередньо пов'язані з рівнем організації виробництва та його ефективністю;

2) Опосередковані податки – на додаткову вартість; акцизи; митні збори; податок з продажу;

3) Спеціальні – перерахування коштів до позабюджетних цільових фондів.

Прямі податки в основному виконують регулюючу та стимулюючу функції, а спеціальні та опосередковані – фіскальну, спрямовані на вилучення коштів, на поповнення бюджету та позабюджетних фондів. Аналіз структури сільськогосподарських податків в Запорізької області показує, що прямі податки складають 15,77%, спеціальні податки – 21,9%, опосередковані – 30,7%.

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою засвідчує, що співвідношення між прямим та опосередкованими податками залежить від стану економіки, життєвого рівня основної маси населення та стереотипу державної політики в трактуванні системи оподаткування. Слабкий життєвий рівень населення об'єктивно обмежує масштаби прямих податкових вилучень із доходів фізичних та юридичних осіб, що спостерігається в Запорізькій області, засвідчує низький рівень доходів сільськогосподарських товаровиробників.

Аналіз нарахованих податків показує, що для сільськогосподарських підприємств Запорізької області встановлено високій рівень вилучення коштів. В теперішній час система оподаткування, яка повинна забезпечувати функцію

залучення інвестицій в АПК, не виконує цього завдання, тому потрібно детально її проаналізувати.

В теперішній час більшість сільськогосподарських товаровиробників Запорізької області відчувають гостру нестачу в позикових коштах, як на поточну діяльність, так і на інвестиційні цілі. Низький рівень платоспроможності обмежує їх доступ до ринку фінансових послуг, так частка збиткових підприємств в 2011 році у Запорізькій області склала 47%. Дані підприємства не в змозі здійснювати не тільки розширене, а й просте відтворення і є потенційними банкрутами. Близько 90% підприємств мають прострочену заборгованість перед бюджетами всіх рівнів, позабюджетними цільовими фондами та постачальниками ресурсів виробництва. Навіть серед прибуткових підприємств сільського господарства стійких високих фінансових результатів досягають одиниці. Забезпечення прибутковості та фінансової стійкості підприємств сільського господарства в світі досягається шляхом проведення державної політики створення економічного та інституційного середовища, яке буде сприяти ефективній виробничій, постачальницько-збутової діяльності та залученню інвестицій в даний сектор економіки.

Проблемою, в теперішній час, є створення раціонального механізму розподілу субсидій на рівні області. На місцях ці кошти розподіляються або по обмеженому переліку сільськогосподарських підприємств, або рівними частками за всіма сільгоспідприємствами. В результаті, підприємства, які потребують пільгових кредитів лишаються доступу до них, або ж господарства самі відмовляються від незначних по об'єму субсидій, які не дозволяють взяти кредит в оптимальному розмірі.

Одним з заходів державної підтримки, які пов'язані з регулюванням ціноутворення, є зернові інтервенції в державний продовольчий фонд. Зернові інтервенції проводяться в Україні з 2001 року. Механізм інтервенцій складається у встановленні державою цінового коридору, який підтримується шляхом купівлі чи продажу зерна. Це дозволяє гарантувати ціни на сільгосппродукцію та вирівнювати цінові коливання. В Запорізькій області

також встановлювалися гарантовані закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, яка купувалася в обласний продовольчий фонд. Гарантовані закупівельні ціни кожен рік затверджувалися адміністрацією області за пропозиціями відповідних міністерств. Найчастіше встановлені державою ціни не забезпечували отримання доходів, достатніх для простого відтворення, що обумовлювалося в першу чергу нехваткою бюджетних коштів. Таким чином, в сільському господарстві ціновий механізм повинен формуватися через систему вільних, договірних та регулюючих державою (гарантованих) цін.

В Запорізькій області регулювання ціноутворення та застосування гарантованих цін в сучасних умовах не знаходить потрібного застосування в якості інструменту державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Висновки. Таким чином, нами було встановлено, що одним з важливих інструментів підтримки та регулювання діяльності зі сторони держави сільськогосподарським товаровиробникам є податкова система. Для сільськогосподарських підприємств Запорізької області встановлено високий рівень вилучення коштів. В регіоні встановлювалися гарантовані закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, яка купувалася в обласний продовольчий фонд. Гарантовані закупівельні ціни кожен рік затверджуються адміністрацією області за пропозиціями відповідних міністерств. В Запорізькій області регулювання ціноутворення та застосування гарантованих цін в сучасних умовах не знаходить потрібного застосування в якості інструменту державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Таким чином, в сільському господарстві ціновий механізм повинен формуватися через систему вільних, договірних та регулюючих державою (гарантованих) цін.

Аннотация. В статье проанализированы основные направления государственного регулирования сельского хозяйства Запорожской области..

Ключевые слова: государственное регулирование, сельское хозяйство, инструменты государственного регулирования, направления государственного регулирования.

Summary. Article analyzes the main directions of state regulation of agriculture in Zaporozhe region.